

Debatt om försvar och utrikespolitik

Under de senaste veckorna har gjorts inlägg i försvars- och utrikesdebatten som borde diskuteras allmänt och ingående. Särskilt gäller detta förre kabinettssekreteraren Arne Lundbergs artikel "Sverige och vätebombsstrategien" i Tiden. Här upptas öppet och energiskt frågan om hur ett eventuellt storkrig kan tänkas förlöpa, och en ny motivering ges i samband därmed för den svenska isolationismen. Med i många stycken befogad skärpa kritiserar hr Lundberg de vaga resonemang som förts i nyligen utkomna militära arbeten. Åtskilliga lika viktiga som behövliga sanningar uttalas, vilka av något slags konventionalism nästan alltid förbigås. "Våra egna kryssare torde i ett krig få till enda uppgift att ligga i bergskyddsrum." Och likväl hamnar hr Lundberg, som vi skall söka visa, i försvaret för vår politik i oklarhet och motsägelser — vilket visar hur svår denna politik är att försvara. Artikeln angriper särskilt den militära tendensen att tala om ett vätebombskrig som om ett sådant krig skulle kombineras med militära operationer av vad man kallar konventionell typ. Vätebomberna faller och förintar väldiga områden och miljoner människor — och samtidigt marscherar trupperna och löper krigsfartygen ut ungefär på samma sätt som i de krig vi hittills känt. Detta tänkande är galet, verklighetsfrämmande, ointressant, det är Lundbergs huvudtes. Ett storkrig — varmed vi här menar ett direkt krig mellan de båda världsmakterna — kommer kanske aldrig att utbryta på grund av terrorbalansen, men om det kommer blir det ett krig av helt ny art.

Från början blir vätebomber det väsentliga och antagligen helt avgörande stridsmedlet. Vätebombsangreppen kommer att riktas mot den eller de främsta motståndarna och därjämte mot de baser i andra länder som motståndaren begagnar. Baserna "måste angripas omedelbart vid ett krigsutbrott". Under denna vätebombsduell, som kanske följs av ett annat stadium, men möjligen — vilket Lundberg synes anse mera sannolikt — blir krigets enda skede, finns ingen tid att ockupera de områden där baserna är placerade. Ryssarna kommer inte, för att nämna det huvudsakliga exemplet, att söka ta Norge och att för detta än-

damål söka marschera genom eller ockupera Sverige. Om Sverige är alliansfritt och alltså inte har några baser som utnyttjas av Västern, har vi sålunda utsikt att stå utanför kriget, eller i varje fall detta skede av kriget.

Detta är huvudpunkten i framställningen. Vi skall vara neutrala därför att vätebombskriget går förbi länder som är utan betydelse som fästern för motståndaren. Låt oss först, under bortseende från andra moment i uppsatsen, stanna vid denna tankegång.

Den av Lundberg antagna hypotesen om storkrigets allmänna karaktär — ofta framförd tidigare, särskilt inom Nato — har utan tvivel stor sannolikhet. Vad man främst kan invända är att Lundberg inte genomför sitt resonemang tillräckligt radikalt. Om vätebomber från början används, om några tiotal sådana bomber är tillräckliga för att ödelägga Ryssland och USA, om dessa båda makter har ett vida större antal vätebomber till sitt förfogande, synes en överväldigande sannolikhet tala för att kriget avgörs på några få dagar, kanske några få timmar. Ingen tror väl dock, hur mycket det än talas om uthållighet och fasthet, att USA eller Ryssland eller båda fortsätter till dess större delen av folken är dödade och större delen av länderna förstörda. All rimlighet talar för att man ger upp — båda parterna eller den part vars underlägsenhet är tydlig — då det ohyggliga, som vår fantasi trots allt inte kan fatta, blir verklighet. Tanken att ryska arméer marscherar till Kanalen med ett Ryssland i spillror bakom sig eller att de

amerikanska bombplanen skickas ut från ruinerna av landets rikaste provinser är absurd. Att kapitulera på förhand, som Olof Lagercrantz tänkt sig, är visserligen uteslutet, men att kapitulera inför denna verklighets outsägliga fasor blir ofrånkomligt.

Det i granskningen av Lundbergs artikel i detta sammanhang väsentliga är att i ett sådant krig det rimligen inte blir fråga om att bomba annat än huvudfienden eller de baser där fiendligt flyg är stationerat; särskilt nämns Norge. All anledning saknas att anta att det ryska flyget eller de ryska robotarna kommer att riktas mot alla de stater som är anknutna till det amerikanska allianssystemet — och detta antyder också Lundberg, ehuru endast i förbigående. Men därmed blir konsekvensen att Sverige i ett vätebombskrig inte skulle riskera ett angrepp blott för att det tillhörde Atlantpakten, utan endast för det fall att amerikanskt flyg med vätebomber vore förlagt i Sverige. Det skulle vara uppenbart irrationellt om Ryssland i ett krig av denna art inriktade sig på att med vätebomber förstöra alla länder som vore allierade med USA — tvärtom måste de räkna med att dessa länder efter en rysk seger över USA utan svärdslag måste falla i segrarens hand och att de därför, om de inte är av vikt för vätebombningen, bör skonas.

Därmed faller, synes det, hela Lundbergs resonemang om vätebombskrigets beskaffenhet som skäl för vår isolationism. Utifrån detta resonemang kan blott sägas att det är utan betydelse om vi är anslutna till någon allians eller inte, om vi har något försvar eller inte — under förutsättning att vi ej deltar i kriget med vätebomber.

Hr Lundberg stannar emellertid inte vid vad man kallar vätebombsduellen, utan tänker sig ett storkrig även i andra former. Dessa Lundbergs sekundära teser skall behandlas i en följande artikel.